

บทที่ 4

ครู : เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน

ประสบการณ์อีกทางหนึ่งที่คุณเขียนได้รับจากเพื่อน เพื่อนของผู้เขียนคนหนึ่งที่ขณะนี้สอนอยู่ในสหรัฐอเมริกา มลรัฐจอร์เจีย ชื่อ สุทธิวรรณ คอกซ์ เป็นชาวเอเชียคนเดียวที่ได้เป็นครูดีเด่นของสหรัฐอเมริกา ได้รับเลือกเป็นหนึ่งในครูจำนวน 149 คน จากครูทั้งหมดจำนวนสามล้านคน และเป็นหนึ่งในสามของมลรัฐจอร์เจียที่มีครูอยู่แปดหมื่นคน เป็นสิ่งที่คนไทยน่าจะภาคภูมิใจกับความตั้งใจและการลงแรงจากรางวัลที่ได้มาในครั้งนี้ ในช่วงระยะเวลาอันสั้นมาก ผู้เขียนได้ขอร้องให้อาจารย์ท่านนี้ได้สาธิตการสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ในวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนดำเนินกิจกรรมที่ครูจัดให้ โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่ม กลุ่มละ 8-9 คน ซึ่งเจ้าตัวบอกว่าการจัดชั้นเรียนที่อเมริกาถ้ามีนักเรียนในห้องเกินกว่า 12 คน จะผิดกฎหมาย (คงจะเป็นกฎหมายของเมืองที่อยู่ อาจารย์ท่านนี้อยู่ในรัฐจอร์เจียนี้เท่านั้น เพราะผู้เขียนเคยไปดูงานในโรงเรียนในมลรัฐแคนซัส เมื่อประมาณ 20 ปีก่อน มีนักเรียนจำนวน 20-30 คน นั่งเรียนอยู่ในห้อง แต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วในปัจจุบัน) อาจารย์ท่านนี้บอกกับผู้เขียนว่าการสอนควรจะเน้นวิธีการสอน สอนอย่างไร (how to teach) ไม่เน้นว่าสอนอะไร (what to teach) เพราะถ้าฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดหาทางสร้างปัญญาให้กับผู้เรียนแล้วจะสอนอะไรก็ไม่เป็นปัญหา เพราะในยุคนี้ นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างมากมาย กว้างขวาง และไม่มีที่สิ้นสุด

การตั้งข้อสังเกตของการจัดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่มีต่อผู้เรียนโดยตรง คือ (ยูเนสโก, 2529 : 65-66)

1. มนุษย์เรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยการลงมือทำสิ่งต่างๆ มากกว่าการฟังคำพูดและคำสอน ดังนั้น ครูจะต้องตัดสินความสำเร็จ โดยดูจากปริมาณงานทั้งด้านสติปัญญาและร่างกายที่ครูส่งเสริมขึ้น

2. สถาบันการศึกษาตั้งขึ้นสำหรับผู้เรียนไม่ใช่ผู้สอน แม้ว่าทั้งสองจะเกี่ยวข้องกันก็ตาม ดังนั้น เราจึงควรเน้นความสนใจจริงของผู้เรียน หรือสิ่งที่เขาควรเรียนเป็นสำคัญ

3. ศาสตร์ด้าน “จิตวิทยาการศึกษา” ได้ก่อให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก ในช่วง 100 ปีมาแล้วนี้ ผลต่าง ๆ เหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาถึงเมื่อมีการวางแผนและ วัตถุประสงค์เชิงยุทธวิธีสำหรับจัดว่าควรสอนอะไร และตัดสินใจว่าจะใช้วิธีใดจึงจะได้ผล ดีที่สุด

สรุป ข้อสังเกตที่ได้รับจากการสังเกตดูพฤติกรรมการสอนของมิชชีสคอกซ์คือ

1. มีอุปกรณ์การสอน
2. เดินดูนักเรียนตลอดเวลา ให้ความเอาใจใส่นักเรียน
3. อธิบายสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ
4. ดูกระบวนการจัดการเรียนการสอน
5. สีน้ายิ้มแย้มแลดูเป็นธรรมชาติ ไม่เคร่งเครียด
6. ตั้งคำถามตลอดเวลา
7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ

จากประสบการณ์การสอนนักศึกษาที่เป็นทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษา อยาก จะทราบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน จึงขออนุญาตนำบางส่วนมา ลงในที่นี้

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเรียนการสอน

สำหรับครูแล้วอะไรเป็นรางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอน

รางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอนของครูคือความสำเร็จของลูกศิษย์ การได้เห็น ลูกศิษย์ประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้าน นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ฉลวย สระรักษ์

ความสำเร็จของนักเรียนนั้นเป็นรางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอนของครู ในการ สอนของครู ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า เมื่อเราสอนลูกศิษย์ทุกคนไปแล้ว ลูกศิษย์สามารถ ประสบความสำเร็จ เป็นคนดี สามารถนำความรู้ไปประกอบการดำรงชีวิตในสังคมได้ มีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ก็นับว่าเป็นรางวัลที่ครูเราพอใจที่สุดแล้ว

ถ้าจะเอาทฤษฎีมาเปรียบเทียบกับก็สามารถนำทฤษฎีของแมกเกรเกอร์ได้ คือ
ครูสอนให้เด็กที่มีพฤติกรรมไม่ดี (X) สามารถปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมที่ดี (Y) ได้ ก็
นับเป็นรางวัลที่ครูพอใจที่สุด

ทองสุข พัจจันทร์

เชื่อว่า ทุกคนเกิดมาต้องการแต่ทางที่ดี สิ่งที่ดี ไม่มีใครต้องการสิ่งที่ไม่ดี หรือ
ชั่วร้ายเลย

สำหรับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน หรือสิ่งที่ควรได้หรือได้รับ หรือให้เขา

ในการสอนของครู รางวัลที่ควรได้จากการสอนของครู ผู้ที่ควรได้รับ คือ คุณครู
เอง นักเรียน สังคม และประเทศชาติ

รางวัลที่ดีที่สุดสำหรับตัวผู้สอนที่ดีที่สุด คือ ความภาคภูมิใจ ความสุข เกิดจาก
การให้ การมีพรหมวิหาร 4

รางวัลที่ดีที่สุด สำหรับนักเรียน คือ นักเรียนได้ ?

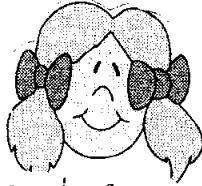
รางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอนของครู คือ การสอนที่เมื่อสอนไปแล้ว นักเรียน
ได้เรียนรู้ด้วยความพอใจ สนุกสนาน มีความกระตือรือร้น และเกิดทัศนคติที่ดีในการเรียน
สามารถนำเรื่องที่เรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ รู้จักวางแผน จัดการ
รู้จักการทำงานระบบกลุ่ม เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

กัลยา ชำของ

รางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอนของครู คือนักเรียนที่สอนได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้
ในชีวิตประจำวัน ประกอบสัมมาอาชีพ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในเมื่อสอน
นักเรียนไปแล้วได้รับความสำเร็จดังกล่าวคือนักเรียนได้นำไปใช้ได้ อยู่ในสังคมได้อย่าง
มีความสุข ทำให้ครูประสบความสำเร็จ เปรียบเสมือนรางวัลที่สำคัญที่สุดของการทำงาน
ทำให้ครูมีความสุข ซึ่งตรงกับหลักทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ข้อหนึ่งคือ
ทุกคนมีความพึงพอใจมีความสุขที่ได้รับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจ
หรือความสุขใจนี้จะทำให้มีจิตใจเข้มแข็ง เกิดแรงจูงใจให้สามารถปฏิบัติงานอื่นๆ ต่อไป
ให้ประสบความสำเร็จได้

เพ็ญประภา รองศรีแย้ม

คือ การสอนที่ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และนำความรู้ความ สามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง มีความสุข เมื่อครูสอนเด็กให้มีความคิดที่ดีแล้ว ถือว่าครูประสบความสำเร็จแล้ว นับว่าเป็น รางวัลอย่างสูงสุด ซึ่งตรงกับทฤษฎีของมาสโลว์ ที่ว่า ในชีวิตของคนทุกๆ ไป สิ่งที่มีมนุษย์ ต้องการก็คือความสำเร็จในชีวิต และความพึงพอใจในสิ่งที่ได้กระทำลงไป และเป็นที่ยอมรับของคนทุกๆ ไป สามารถเป็นแรงจูงใจให้มีกำลังใจในการทำงานต่อไป และอยู่ใน โลกอย่างมีความสุข

สุภรณ์ สังพัทธ์

รางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอนของครู คือ การที่นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ นำ ความรู้ในด้านวิชาการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยเหลือตนเองและ ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ อย่างมีความสุข

นั่นหมายถึง ครูได้มีโอกาสนในการประสบความสำเร็จในวิชาชีพด้วยประการหนึ่ง และสิ่งที่ได้รับนี้เองจะเป็นกำลังใจซึ่งเป็นเสมือนแรงจูงใจสำคัญที่จะทำให้ครูเกิดกำลังใจ ที่จะทำงานของตนให้ประสบความสำเร็จในโอกาสต่อไป ซึ่งตรงกับทฤษฎีความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์ที่มาสโลว์ได้กล่าวไว้ คือ ความต้องการในความสำเร็จนั่นเอง ในกรณีนี้ ครูได้นำเอาความสำเร็จดังกล่าวมาเป็นรางวัลแก่ตนเอง เสริมแรงให้ตนเอง เพื่อการทำ งานให้ประสบความสำเร็จในโอกาสต่อไป

ชัยวัฒน์ แสงมณี

รางวัลที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้มีอาชีพเป็นครู หรือเรียกอีกอย่างว่า “แม่พิมพ์ของ ชาติ” คือผลที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน การสอนที่จะประสบผลสำเร็จทำให้เด็กเป็นผู้รู้ที่มี ประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น ครูที่สอนนักเรียนที่สอบติด Topten ของ กทม. แสดงว่าครู ผู้นั้นเอาใจ เข้มงวดกวดขัน ตัวนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ บวกกับนักเรียนที่มีสติ ปัญญาสูง ทำให้นักเรียนสอบได้ในการแข่งขัน ทำให้ครูได้รับการยกย่อง ภาคภูมิใจใน ผลงานของตัวเอง ตรงกับทฤษฎีของ มาร์คโล คือความต้องการพื้นฐาน คือ การได้รับ เกียรติ ได้รับการยกย่อง ทำให้ครูเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่

การทำงานต่อไปโดยไม่ย่อท้อ คนเราทุกคนถ้าทำงานแล้วได้ผลดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน
ถือขวัญและกำลังใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่จะสร้างผลงานให้ดีขึ้นต่อไป

ระย้า เพ็ญพุ่ม

สิ่งที่เป็นรางวัลที่สำคัญที่สุดของครูนั้นมีหลายประการ คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนที่ดีขึ้นตามลำดับ
2. ความสำเร็จทางการศึกษาในอนาคต
3. การเป็นผู้มีระเบียบ มีวินัย อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
4. เป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองดีในสังคม
5. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในทางที่ดี
6. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
7. เป็นผู้รู้จักขวนขวาย เรียนรู้ เสาะแสวงหา และนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ทราบ
อย่างต่อเนื่อง (ในทางที่ดีมีประโยชน์) ฯลฯ

จากสิ่งที่ได้นำเสนอมาพอประมาณ ซึ่งยังมีอีกมากมายนั้น ได้จาก ทบ. ของ
Mayol, Pos D Corb, ของ Foyol, พุทธปรัชญา, สารัตถนิยม เป็นต้น

เกศสุดา อูรพนม

สำหรับชีวิตการเป็นครูของข้าพเจ้านั้น เริ่มจากจบปริญญาการศึกษาบัณฑิตใน
ปีการศึกษา 2513 นับจนถึงปัจจุบัน รวม 29 ปีนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาที่ศิษย์ของข้าพเจ้า
หลายๆ รุ่น ได้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาหลายๆ คน แล้วกลับมาแจ้งให้ทราบ
หรือติดต่อกลับมาหาข้าพเจ้าอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ข้าพเจ้ามิได้ละเลยทั้งอบรมสั่งสอน
ศิษย์ให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับความรู้ที่เขาได้รับ ถึงแม้จะสำเร็จผ่านจากข้าพเจ้าไปแล้ว
ก็ตาม ข้าพเจ้าได้ตั้งใจสอนศิษย์ด้วยอุดมการณ์แห่งความเป็นครู เกือบตลอดชีวิตการ
ทำงาน ถึงแม้ข้าพเจ้าจะไม่ร่ำรวยเงินทองแต่ก็ร่ำรวยลูกศิษย์ ซึ่งข้าพเจ้าภูมิใจเป็นอย่างมาก

ส่วนที่คิดว่าเป็นรางวัลที่สำคัญที่สุดในชีวิตของการเป็นครู คือ ลูกศิษย์ของ
ข้าพเจ้าเป็นเด็กดี ได้รับรางวัลนักเรียนพระราชทาน ต่อมาได้รับคัดเลือกให้เป็นเยาวชน
ดีเด่นแห่งชาติ เมื่อเข้ามหาวิทยาลัย ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักศึกษาดีเด่นยอดเยี่ยมของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้แทนเยาวชนไทยเข้าร่วม

โครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์อีกด้วย ข้าพเจ้าถือว่าเป็นรางวัลที่สำคัญที่สุดในชีวิต คิดว่าเป็นผลจากที่ข้าพเจ้าทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการอบรมสั่งสอนศิษย์ข้าพเจ้านั้นเอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นทฤษฎีพื้นฐานของแมสโลว์

อมรรตม์ ลอยพิมาย

ขณะที่ครูหลายหมื่นคนปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพเท่าที่ครูจะทำได้ เพื่อสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

“ถ้าครูไม่ห่วงประโยชน์ ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง และห่วงรายได้กันมากเข้าแล้ว จะเอาจิตใจที่ไหนมาห่วง ความรู้ ความดี ความเจริญของเด็ก ความห่วงในสิ่งเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ บั่นทอนทำลายความเป็นครู ไปจนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรดีเหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจ หรือผูกใจใครไว้ได้ ความเป็นครู ก็จะไม่มีความเหลืออยู่ ให้เป็นที่เคารพ บูชาอีกต่อไป”

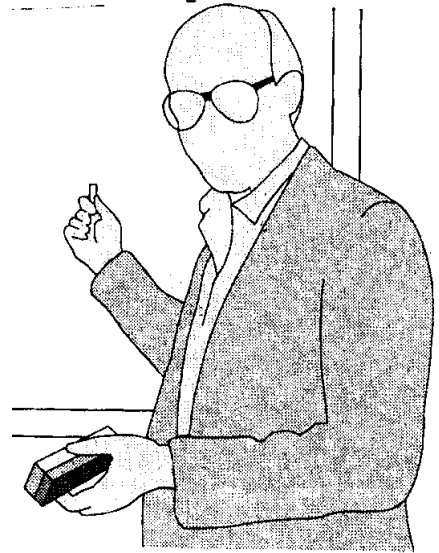
พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

21 ตุลาคม 2521

ครูสอนไม่รู้เรื่อง...Life & Family

ครูสอนไม่รู้เรื่อง ครูถูกเสมอ

ผมคิดว่าที่ผมเป็นคนเรียนไม่ดี ส่วนหนึ่งเป็นที่อาจารย์สอนไม่ค่อยรู้เรื่อง อย่างนี้ จะบอกท่านดีไหม และบอกอย่างไร ท่านจะไม่โกรธผม คิดว่าอาจารย์บางท่านไม่เข้าใจนักเรียน ชอบดุนักเรียนเหมือนทาส บางที่อาจารย์ไม่ฟังเหตุผลกับนักเรียนอีกด้วย และในบางครั้งที่นักเรียนมีปัญหาทักกับอาจารย์ อาจารย์จะต้องเป็นฝ่ายถูกเสมอ

วุฒิชัย ม.2

การที่เราจะเรียนดีหรือไม่ มีองค์ประกอบต้องพิจารณาหลายส่วนเช่น ตัวเรามีความสามารถทางปัญญาเพียงใด มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนแค่ไหน ครอบครัวมีความสุข สัมพันธ์อบอุ่น และสนับสนุนการเรียนของลูก สังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อน และสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา เช่นโรงเรียน รวมถึงครู อาจารย์

จากข้อมูลที่อธิบายให้เห็น วุฒิชัยลองพิจารณาดูอีกครั้งก็จะดี ที่รู้สึกว่าคุณเองเรียนไม่ดี โดยสาเหตุมาจากครูอาจารย์นั้น จริงๆ แล้วยังมีสาเหตุอื่นอีกใหม่

ยอมรับว่าการเรียนไม่ดีอาจมีสาเหตุมาจากครูผู้สอนได้ เช่นคุณครูอาจไม่เก่งหรือไม่ถนัดในวิชาที่ฝ่ายบริหารมอบหมายให้สอน ครูบางท่านความรู้ดี แต่สอนไม่เก่งขาดเทคนิค หรือเกิดจากการใช้ภาษาสื่อสารและถ่ายทอดได้ไม่ดีพอ สาเหตุเล็กๆ อาจมีอีกเช่น ครูไม่รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลละเอียดพอที่จะส่งเสริมสนับสนุนการเรียนของเด็กให้ประสบความสำเร็จตามความสามารถของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน

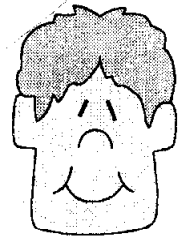
บุคลิกภาพของครูก็มีอิทธิพลต่อผู้เรียนไม่น้อย อาจทำให้เกิดการชอบ หรือไม่ชอบเรียนวิชาที่คุณครูท่านนั้นสอน

อ่านถึงตรงนี้ วุฒิชัยอาจสรุปได้แล้วว่า ที่เรียนไม่ค่อยดีน่าจะมีสาเหตุอะไรบ้าง และมีประเด็นใดที่อยากบอกให้ครูทราบ

ส่วนหนึ่งที่ตัดจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน แสดงถึงความรู้สึกปวดร้าวใน หัวจิตหัวใจของเด็กซึ่งระบายออกมาเป็นคำพูด สะท้อนให้เห็นว่าระบบการศึกษาถึงแม้ว่าจะเพียรพยายามจัดให้ดีเลิศอย่างไรก็ตาม แต่ถ้าครูผู้เป็นผู้ซึ่งจะถ่ายทอดวิธีการทั้งหลาย ยังไม่พัฒนาตนเอง การศึกษาก็คงจะถอยหลังเข้าคลองเหมือนเดิม

ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ ที่จะทำให้คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กได้มาตรฐานสูง (ระดับโลก) กันทั่วหน้าจริงๆ ได้แก่

- * ภาวะผู้นำทางการสอนแข็ง
- * ความคาดหวังในผลสำเร็จของนักเรียนสูง
- * มีจุดเน้นทางการสอนชัดเจน
- * สภาพแวดล้อมเกื้อกูลต่อการเรียนรู้ของเด็ก
- * การติดตามความก้าวหน้า
- * การ (ให้ประชาชน) มีส่วนร่วม
- * เวลาที่ใช้ในการเรียน

คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กนั้น นอกจากกระบวนการเรียนการสอนที่แท้จริง ถูกต้องและเหมาะสมที่ครูเป็นผู้จัดให้แล้ว สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนก็มีอิทธิพลต่อคุณภาพการเรียนรู้มากทีเดียว แม้พลังบางอย่างจากนอกรั้วโรงเรียนก็ยังมีอิทธิพลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก

การทำให้เด็กเรียนได้ดีได้เก่ง จึงมิใช่แค่การสอนที่ดีที่ถูกต้องเท่านั้น ต้องประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย ก็ที่เรียกว่า “ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้” นั่นแหละครับ

เราจึงต้องจัดการเรื่องสภาพแวดล้อมให้ถูกต้องและเหมาะสม มิเช่นนั้น ก็จะเหนื่อยเปล่า

อายุชาวบ้านด้วย

(สุวัจ ติลปอนันต์, 2543 : 34-35)

การปรับปรุงโรงเรียนให้มีคุณภาพขอให้ศึกษาแนวคิดที่ ดร.สุวัจ ติลปอนันต์ (2543 : 43-44) วิเคราะห์ให้เห็นว่า “คลื่นลูกใหม่” ที่เกิดจากแนวความคิดและวิธีการมาหลอมรวมที่จะปรับปรุงโรงเรียนให้มีคุณภาพได้อย่างไร คลื่นลูกใหม่ดังกล่าวมีลักษณะดังต่อไปนี้

- * โฟกัสอยู่ที่การสอน อยู่กับการเรียน และอยู่ที่ระดับห้องเรียนนี้ถือเป็น “เกณฑ์ความสำเร็จ”
- * ใช้ข้อมูลที่มีคุณภาพสูงประกอบการตัดสินใจให้ได้คุณภาพ
- * โฟกัสอยู่ที่ผลสำเร็จ (ผลการเรียน) ของนักเรียนในห้องเรียน โฟกัสอยู่ที่ระดับการสอน และอยู่ที่ระดับโรงเรียนด้วย
- * การเปิด “ประตูการเปลี่ยนแปลง” ทุกระดับที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้นักเรียน
- * การมุ่งปรับปรุงตามสภาวะภายในของโรงเรียน และใช้ความรู้เรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนมาประกอบในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน
- * ความห่วงใยเรื่องความถูกต้อง รวมทั้งความเชื่อถือได้ของแนวความคิดหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการปฏิรูป เรื่องนี้ต้องมีหลักประกันว่า ต้องมีการนำนวัตกรรมนั้นมาใช้ปรับปรุงโรงเรียนอย่างทั่วถึงกันและพร้อมเพรียงกัน ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง และความคงเส้นคงวาทั้งในระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียนด้วย

โฟกัสอยู่ที่การสอน อยู่กับการเรียน และอยู่ที่ระดับห้องเรียน

การที่จะทำให้การหลอมรวมการวิจัยโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเข้ากับการปรับปรุงโรงเรียนให้มีผลกระทบอย่างมีความหมายนั้น เราจะต้องมีโฟกัสจับอยู่ที่ระดับการเรียน (ตรงกันข้ามกับระดับโรงเรียน) หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนอย่างแนบแน่น

เรื่องนี้สำคัญอย่างยิ่งยวดทีเดียว จุดห่วงใยของครูย่อมเกี่ยวกับอะไรๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน (เช่น การสอน วิชาครู และหลักสูตร) มากกว่าเรื่องกิจกรรมในระดับโรงเรียน เช่น การจัดการและโครงสร้างขององค์กร

การเพิกเฉยต่อระดับห้องเรียนแต่กลับเชิดชูแต่กิจกรรมระดับโรงเรียนจะทำให้สูญเสียความผูกพันและการทุ่มเทที่มีค่าจากครู

ความแตกต่างของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพกับโรงเรียนที่ไร้ประสิทธิภาพอยู่ที่ “ตัวแปรภายในโรงเรียน” ไม่ได้อยู่ที่ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนต่อโรงเรียน หมายความว่า ภายในแต่ละโรงเรียนจะมีครูที่มีลักษณะแตกต่าง หมวดวิชาแต่ละหมวดวิชาในโรงเรียนเดียวกันก็หลากหลายลักษณะ

ระดับการเรียนรู้ในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กมากกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน ซึ่งอาจมากกว่าถึง 2-3 เท่าตัว

เพราะเหตุนี้เอง โครงการตามกรอบของการปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปโรงเรียนมากมายจึงหมุนโฟกัสพุ่งไปจับอยู่ที่กระบวนการเรียนและการสอน...

เพื่อจะขับเคลื่อนพลังเข้าสู่ความใฝ่ฝันสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา... นั่นคือ “คุณภาพการเรียนได้มาตรฐานสูง (มาตรฐานโลก)...”

ตัวบ่งชี้ “ภาวะแวดล้อม”

เราต้องหยิบ “ตัวบ่งชี้” (indicators) ของภาวะแวดล้อมที่เป็นระเบียบและปลอดภัยออกมาเรียงพร้อมกับอธิบายให้เข้าใจ เช่น

- * นักเรียนต้องไม่กังวลกับความปลอดภัยในโรงเรียน
- * โรงเรียนเรียบร้อย สะอาด สวยงาม
- * มีบรรยากาศห่วงหาอาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- * จัดนักเรียนไว้ในรูปแบบที่มีลักษณะบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะให้ทั้งความสำเร็จและความท้าทายแก่ผู้เรียน
- * เน้นและสร้างเสริมพฤติกรรมการณ์มีวินัยในตนเอง
- * บริหารการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างเสมอเหมือน
- * อัตราการมาเรียนสูง
- * ไม่มีลักษณะการไม่นำพาในหมู่ครูบาอาจารย์และนักเรียน

แผนปฏิบัติการ “ภาวะแวดล้อม”

- * การสร้างระเบียบความประพฤตินักเรียน แล้วสื่อสารให้เป็นที่รู้ - เข้าใจ - ถือปฏิบัติในหมู่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน
- * การจัดโปรแกรม (การเรียน) เลือกลำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ
- * หน่วยงานกลาง (สำนักงานเขตพื้นที่) ร่วมมือโรงเรียน ช่วยโรงเรียนวางมาตรการป้องกันภัยและดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียน

วิธีการที่แต่ละเขตพื้นที่จะดำเนินการกับปัจจัยสร้างเสริมการเรียนแต่ละตัวอย่างไร ย่อมจะแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ วัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐาน แต่แนวทางหลักในการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน ยังคงเหมือนกัน

คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่ (ก.ศศว.ข.) จำเป็นต้องเข้าใจว่า...

การวางแผนทั้งปวงต้องโยงใยกับปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ ต้องหมุนรอบและล่ามติดอยู่กับปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ตลอด

กรรมการ ศศว.ข. ยิ่งเข้าใจเรื่องนี้ดีเพียงใด ก็ยิ่งง่ายที่จะทำให้เขตพื้นที่ผู้กลายตาอยู่กับ “ประสิทธิภาพ” ของโรงเรียนเพียงนั้น

ความคาดหวังในความสำเร็จของนักเรียนทุกคนสูง

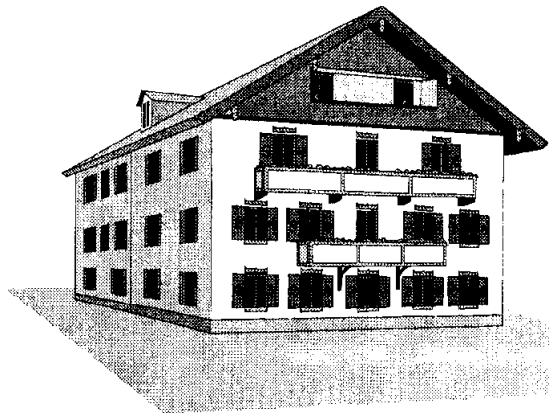
ในกระบวนการปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ทั้งหมด ตัวที่เป็นกังวลกันมากที่สุดคือ **เจ้าตัว**

“ความคาดหวังในความสำเร็จของนักเรียนทุกคนสูง”

นี่เป็นหลักการของความเชื่อที่ว่า

เด็ก ทุกคน เรียนได้

อย่างไรก็ตาม การที่เราเชื่อว่า **เด็กทุกคนเรียนได้** แล้วเราก็ตั้งความหวังไว้สูงกับ**เด็กทุกคน**นั้นอาจมีความหมายพิเศษออกไปบ้าง

ตัวบ่งชี้ “ความคาดหวังในความสำเร็จของนักเรียนสูง”

คณะกรรมการ ก.ศศว.ข. และชุมชนควรจะได้ทำความเข้าใจและคุ้นเคยกับตัวบ่งชี้ “ความคาดหวังสูง” ตัวบ่งชี้ดังกล่าว ได้แก่ :

- * ครูบาอาจารย์เชื่อว่าตนเป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สำคัญที่สุด ครูบาอาจารย์ทุกคนจึงต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเชื่อนี้ ทั้งคามประพฤติส่วนบุคคลและการปฏิบัติวิชาชีพ

- * ครูบาอาจารย์ทุกคนถือปฏิบัติตามหลักสูตร ซึ่งจัดทำตามความเชื่อที่ว่านักเรียนทุกคนเรียนได้ เรื่องนี้จำเป็นต้องถือปฏิบัติด้วยกันทุกคน

- * การจัดนักเรียนเข้าชั้น หรือจัดเข้ากลุ่มการเรียน สะท้อนให้เห็นการหวังผลไว้มาก ว่านักเรียนทุกคนเรียนได้และนักเรียนทุกคนเรียนได้ดี

แผนปฏิบัติการ “ความคาดหวังสูง”

เมื่อคณะกรรมการฯ เข้าใจความหมายของปัจจัยสร้างเสริมการเรียนอย่างลึกซึ้งรวมทั้งมองเห็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องกับปัจจัยเหล่านี้แล้ว ผู้อำนวยการการศึกษาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่ (ผอ.ศศว.ข.) ก็อาจวางแผนปฏิบัติการได้แล้ว เช่น :

- * โรงเรียนกำหนดเป้าหมายที่จะปรับปรุง เป้าหมายจะต้องสะท้อนคุณภาพและความเสมอภาคให้ชัดเจนเช่น จะต้องสร้างโครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อจะช่วยให้ผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครู-อาจารย์ปฏิบัติตามกระบวนการ และดำเนินการตามหลักสูตรให้ได้ ซึ่งในเรื่องนี้จะต้องกำหนดมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เหมาะสมด้วย

- * ครู-อาจารย์กำหนดวิธีการสื่อสารเรื่องความคาดหวังสูง และกำหนดยุทธศาสตร์ในการช่วยนักเรียนประเภทต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ

- * การสรรหาครู-อาจารย์ให้พึงเล็งหาผู้มีความสามารถหรือพร้อมที่จะพัฒนาความสามารถที่จะประกันว่า นักเรียนทุกคนจะเรียนรู้ตามหลักสูตรตามที่จำเป็นได้

ตัวบ่งชี้ “การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ” ได้แก่

- * ใช้เทคนิคการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนหลายแบบ

- * ใช้ผลการประเมินมาวิเคราะห์อย่างมีระบบ และใช้ผลการวิเคราะห์มาตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน
- * นำเสนอข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยวิธีแยกเป็นรายบุคคล เพื่อประกันคุณภาพและความเสมอภาค กับนักเรียนทุกกลุ่มทุกโปรแกรมการเรียน
- * มีการปรับกระบวนการเรียนการสอนเนื่อง ๆ
- * “การสอนใหม่” เป็นตัวแปรที่ได้ผลมากที่สุดตัวหนึ่ง จำเป็นต้องใช้จึงจะไม่มีเด็กล้าหลัง

แผนปฏิบัติการ “การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ”

เมื่อคณะกรรมการฯ (ก.ศศว.ข.) ทำความเข้าใจความหมายและตัวบ่งชี้แล้วก็อาจสร้างแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับปัจจัยตัวนี้ได้ดังนี้ :

- * ดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักสูตร โดยริเริ่มจากครู-อาจารย์ผู้บริหารโรงเรียนและสำนักงานการศึกษาฯ เขตพื้นที่ (ส.ศศว.ข.)
- * สร้างและพัฒนาเครื่องมือทดสอบแบบอิงเกณฑ์ และใช้แบบทดสอบเหล่านี้เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียน

* เก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลแบบแยกรายบุคคล เพื่อใช้ในการวางแผน การพัฒนาโปรแกรมเรียน และการปรับตัวทั่วไป

* จัดบริการข้อมูลแก่ฝ่ายบุคลากรของโรงเรียน เพื่อช่วยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับระบบการสอนภายในโรงเรียน

ในกระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น เราจะเน้นความเข้าใจของคณะกรรมการฯ ในเรื่องปัจจัยสร้างเสริมการเรียนมาก เพราะว่าในขณะที่กระบวนการปรับปรุงโรงเรียนก้าวหน้าไปเรื่อยๆ นั้น

ทุกคนจะได้เห็นว่าทุกอย่างจะต้องแตกลูกออกไปจากปัจจัยสร้างเสริมการเรียน และในทำนองเดียวกันก็ต้องโยงกลับมาหาปัจจัยสร้างเสริมการเรียนอยู่เสมอด้วย

ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนเป็นเส้นใยของยุทธศาสตร์และการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนอันแน่นเหนียวและคงทน

สิ่งที่ผสมผสานไว้ในปัจจัยสร้างเสริมการเรียนก็คือ

วิธีการปฏิบัติพื้นฐานและปรัชญา

ของการปฏิรูป (ปรับปรุง) การศึกษาแบบยึดโรงเรียนเป็นฐาน

เมื่อใช้ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนผสมผสานกันกับการบริหารแบบยึดโรงเรียนเป็นฐานแล้ว จะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในองค์การจนทำให้บรรลุถึงเป้าหมายได้ (คุณภาพการเรียนได้มาตรฐานสูง (มาตรฐานโลก))

ไม่เฉพาะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่ (ก.ศศว.ข.) เท่านั้นที่ต้องเข้าใจเรื่องนี้ แต่**ทุกคน**ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของเขตพื้นที่ต้องเข้าใจด้วยกันทุกคน (สุรัฐ ศิลปอนันต์, 2543 : 56-66)

